

PŘÍPRAVY NA VÝUKU RODINNÉ VÝCHOVY NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Vypracovala: Lenka Mrhačová, Bi –Rv,
UČO: 105339

1. Příprava

Téma: PARTNERSKÉ VZTAHY

Ročník: osmý

Místo realizace: třída

Časová dotace: 45 minut

a) Scénář hodiny

ÚVOD: Sdělení cíle hodiny: Na začátku hodiny si zahrajeme seznamovací hru. Dále se budeme bavit o partnerských vztazích a hlavně o tom, na čem by měl být každý vztah založený, a tím je láska.

MOTIVACE: Seznamovací hra: Žáci musí vymyslet jednu pozitivní vlastnost na písmeno, kterým začíná jejich jméno. Hra postupuje po směru hodinových ručiček. Žák zopakuje všechny vlastnosti a jména, která byla před ním vyslovena a řekne svoji pozitivní vlastnost a jméno. Tento hra je způsob řetězovky.

EXPOZICE:

- 1) Žáci si na papír napíší, jaké vlastnosti by měl mít jejich partner. Poté vyberou 3 pro ně nejdůležitější a postupně je každý napíše na tabuli. Každý žák přiřadí jeden hlas k vlastnosti, která mu přijde nejdůležitější. Takto žáci vyberou 3 nejdůležitější vlastnosti. (Nejčastěji žáci uvádějí, vlastnost, aby je měl partner rád).
- 2) Diskuse: Co je to láska? (pozitivní vztah k někomu nebo něčemu, může být různě intenzivní)
Jaké jsou podoby lásky? (k muži/ženě, rodičům, zvířeti, věci, vlasti, stejnému pohlaví,)
Jaká jsou pozitiva, a jaká negativa lásky? (pozitiva: potěšení, radost, úcta, tolerance ; negativa: citové strádání, napětí, bolest, konflikty)
Co podle vás patří k lásce? (být tu jeden pro druhého, hádat se, být věrný...)
- 3) Terč lásky: Žáci si na papír shromáždí pojmy, které souvisí s pojmem láska (např. něžnost, bezpečí, radost, vzhled, sex, rodiče, úcta, potěšení, tolerance....). Žáci si na papír A4 nakreslí terč s alespoň 5 kruhy. Pojmy, které si shromáždily umístí do terče – ten nejdůležitější do středu a ty méně důležité dále od středu. Žáci si mají uvědomit , co je pro ně v lásce důležité.

ZÁVĚR: Poděkování žákům za jejich aktivitu.

2. Příprava

Téma: RODINA

Ročník: osmý

Místo realizace: třída

Časová dotace: 45 minut

a) Scénář hodiny

ÚVOD: V dnešní hodině začneme probírat jedno velké a obsáhlé téma, kterým je rodina.

MOTIVACE: Brainstorming: Na tabuli napíšete velký nápis RODINA. Každý žák napíše k tomuto pojmu 1 výraz, který je napadne, když se řekne rodina. Potom na papír několika větami zdůvodní, proč je napadl právě tento výraz ve spojitosti s pojmem rodina.

EXPOZICE:

- 1) Žáci se rozdělí do třech skupinek podle toho, v jaké řadě lavic sedí (řada u okna, řada uprostřed, řada u dveří). Na základě znalostí žáků z jiných předmětů, každá skupina zpracuje jak rodina vypadala v pravěku, ve středověku a jak vypadá současná rodina (např. skupina u okna zpracuje pravěk, další skupina středověk a poslední skupina novověk). Jejich úkolem je popsat složení rodiny, práva a povinnosti členů rodiny, sociální úroveň rodiny, počet dětí Po 15 minutách žáci prezentují ostatním výsledky své práce.
- 2) Diskuse na téma: Ideální rodina.

ZÁVĚR: Prostor pro dotazy žáků.

b) Teoretická příprava na hodinu

VÝVOJ RODINNÉHO ŽIVOTA V PRAVĚKU

Rodina jako instituce se v různých podobách vyskytuje všude ve společnosti. Samo rodinné prostředí je svérázným odrazem určité kultury a doby. Prvotní rodina asi existovala v podobě svazku mezi matkou a dítětem, neboť biologický otec nebyl často znám. V prvotních dějinách lidské rodiny to byla spíše matka než otec, která byla hlavním středem rodiny. Už jen proto, že v době loveckého způsobu života, kdy byl muž díky lovu vzdálen od rodiny, musela žena sama pečovat o domácnost. Dítě přijímalo její jméno (proto rodina matrilinéární, matriarchální) a vlastnictví přecházelo po matce. V období pastýřského způsobu života se stal muž vlastníkem stád a tím pádem tzv. hlavou rodiny. Děti dostávaly jméno po něm a dědily po něm i rodinné vlastnictví. Tato forma rodiny, kdy svrchovanou autoritou nad ženou a dětmi je muž nazýváme rodinou patrilinéární nebo patriarchální.

RODINA VE STAROVĚKÉM ŘECKU A ŘÍMĚ

Starí Řekové neznali pojem rodina v našem smyslu, ale nahrazovali jej buď pojmem „oikos“, což vyjadřuje spíše rodinné hospodářství nebo pojmy „anchisteia“ či „syngenia“, které vystihují spíše příbuzenství, ale také majetkové společenství s dominantním postavením otec-občan. Mužům se tolerovaly konkubíny, jež byly většinou otrokyně. Levobočci mohli být otcem uznáni za legitimní potomky, pokud manželka neporodila syna. Řecká společnost také nutila muže k sňatkům. Ve Spartě kupříkladu hrozil mužům, kteří se odmítli oženit, trest. Paralelní římská „familia“ se skládala z rodičů a dětí (popř. ostatních členů spojených poutem

společného původu či manželství, např. manželé a manželky dětí), ale také z otroků a ostatního služebnictva náležejících k majetku rodiny. Název tohoto společenství přešel z římského práva do mnohých evropských jazyků, např. v angličtině výrazem family, v němčině výrazem Familie, ve francouzštině famille a v italštině slovem famiglia. V českém jazyce vede původ slova rodina k podstatnému jménu „rod“ a ke slovesu „rodit“.

RODINA VE STŘEDOVĚKU

Ve středověku je běžné soužití dvou až tří generací v jedné domácnosti. Křesťanství jenž učinilo z manželství svátost (u nás od 11. století) nahradilo patriarchální rodinu rodinou polopatriarchální, v níž byla absolutní moc muže omezena ve prospěch všech členů rodiny. Tento typ rodiny se v zemích západní kultury udržel téměř až do konce 19. století.

NOVOVĚKÁ RODINA

V dnešní době považujeme za ideální demokratický typ rodiny, který je založen na principu psychické, právní a mravní rovnocennosti muže a ženy. V posledních letech se také začíná věnovat pozornost novému typu rodiny a to rodině homosexuální, tj. rodině, v níž homosexuální partneři adoptují dítě.

3. Příprava

Téma: TEMPERAMENT

Ročník: devátý

Místo realizace: třída

Časová dotace: 45 minut

a) Scénář hodiny

ÚVOD: Na začátku hodiny si zahrajeme seznamovací hru. Dnes si něco řekneme o temperamentu, jeho typu. Ke konci hodiny si uděláme test temperamentu.

MOTIVACE: Seznamovací hra: Na tabuli napíšeš svoje jméno. Žáci mají za úkol napsat všechny svoje jména na tabuli, tak aby některé písmeno jejich jméno bylo společné s písmenem jména, které je již napsané na tabuli. Jména na sebe musí navazovat. Tato hra je na způsob kris- krosu.

EXPOZICE:

- 1) Otázky pro žáky: Co je to temperament? (soubor vlastností, které souvisejí s citovým reagováním)
Jaké typy temperamentu znáte? (sangvinik, melancholik, flegmatik, cholerik, extrovert, introvert)
Jaké jsou povahové vlastnosti sangvinika, melancholika, flegmatika, cholerika?
- 2) Žáci mají za úkol odhadnout temperament svého souseda a uvést povahové vlastnosti, podle kterých právě tento typ temperamentu určili.
- 3) Test temperamentu.
- 4) Žáci porovnají svůj odhad temperamentu s výsledkem testu souseda.

ZÁVĚR: Poděkování žákům za aktivitu.

b) Teoretická příprava na hodinu

TEMPERAMENTOVÉ VLASTNOSTI OSOBNOSTI

Pojmem temperament označujeme soubor vlastností vztahujících se k citovému reagování, které je charakteristické pro daného jedince.

Temperamentové vlastnosti jsou určeny vrozeným biologickým základem. Temperamentové vlastnosti nelze změnit, ale lze je kultivovat, zjemňovat.

Dodnes je citována *typologie čtyř temperamentů*, spočívající v rozdělení lidí *podle jejich sklonu k převládajícím náladám*, připisovaná starořeckému lékaři HIPPOKRATOVÍ.

Hippokrates rozlišoval:

- **choleriky:** snadno se silně vzruší, mají sklon k výbušným citovým reakcím, které však nepřetrvávají dlouho
- **flegmatiky:** nesnadno se citově vzruší, mají sklon k citové vyváženosti, někdy přecházející v lhostejnost
- **sangviniky:** jejich citové vzrušení je povrchní a prchavé, bez dlouhodobých následků
- **melancholiky:** vyznačují se silnými, hlubokými emocemi, laděnými ke smutku a sklíčenosti

TYPY TEMPERAMENTU

	sangvinik	melancholik	cholerik	flegmatik
Základní nálada:	veselá	smutná	mrzutá	vyrovnaná
Forma prožívání:				
síla	slabá	silná	silná	slabá
hloubka	povrchní	hluboká	povrchní	část. hluboká
trvání	prchavé	trvalé	prchavé	část. trvalé
průběh	nestejnoměrný	stejneměrný	nestejnoměrný	stejneměrný
Způsob pohybu:				
tempo	rychlé	pomalé	rychlé	pomalé
síla	silná	slabá	silná	slabá
trvání	prchavé	trvalé	prchavé	trvalé
průběh	nerovnoměrný	rovneměrný	nerovnoměrný	rovneměrný

Test temperamentu

Instrukce: na papír si napište (pod sebe) T1, T2, T3 a T4. Pak upřímně a popravdě odpovídejte na otázky z jednotlivých oddílů a za každou kladnou odpověď si k danému písmenu (T1, 2, 3 nebo 4) napište čárku.

T1:

- 1.jste uspěchaný;
- 2.vznětlivý;
- 3.netrpělivý;
- 4.přímočarý ve vztahu k ostatním lidem;
- 5.dáváte iniciativně nejrůznější návrhy;
- 6.jste neústupný;
- 7.pohotový a rozhodný v hádce;
- 8.pracujete nárazově, nesystematicky;
- 9.máte sklon riskovat;
- 10.jste urážlivý;
- 11.mluvíte rychle;
- 12.jste nevyrovnaný a máte sklon reagovat ukvapeně;
- 13.jste iniciativní a aktivní;
- 14.nesnášíte nedostatky;
- 15.máte výraznou mimiku;
- 16.jste schopen jednat a rozhodovat se rychle;
- 17.neustále tíhnete k novému;
- 18.máte prudké, trhavé pohyby;
- 19.jste houževnatý při dosahování vytyčeného cíle;
- 20.máte sklon ke změnám nálady?

T2:

1. jste veselý a optimistický;
- 2.energický a podnikavý;
- 3.často nedovedete započatou věc až do konce;
- 4.máte sklon podceňovat sám sebe;
- 5.jste schopen rychle si osvojit nové;
- 6.jste nestálý v zájmech a náklonnostech;
- 7.lehce prožíváte neúspěchy a nepříjemnosti;
- 8.snadno se přizpůsobujete různým podmínkám;
- 9.se západem se pouštíte do čehokoli nového;
- 10.rychle zchladnete, když vás něco přestane zajímat;
- 11.rychle se zapojujete do nové práce a umíte se snadno přeorientovat z jedné práce na druhou;
- 12.těžce snášíte jednotvárnou, všední, velkou trpělivost vyžadující práci;
- 13.jste společenský, necítíte stísněně se před lidmi, které vidíte poprvé;
- 14.jste odolný vůči zátěži;
- 15.mluvíte hlasitě, rychle, zřetelně, používáte při tom živých gest a výrazné mimiky;
- 16.dokážete se ovládnout i v neočekávané, složité situaci;
- 17.máte obvykle dobrou náladu;
- 18.rychle usínáte a snadno se probouzíte;
- 19.jste často nesoustředěný;
- 20.občas se rozhodujete ukvapeně?

T3:

- 1.jste klidný a chladnokrevný;

- 2.důsledný a rozvážný;
- 3.opatrný a obezřetný;
- 4.umíte čekat;
- 5.jste spíše mlčenlivý;
- 6.máte klidnou, rovnoměrnou řeč s přestávkami, bez prudce vyjádřených emocí, bez gestikulace a výrazné mimiky;
- 7.jste zdrženlivý a trpělivý;
- 8.co jednou začnete, to dokončíte;
- 9.neplýtváte silami;
- 10.přísně dodržujete životní a pracovní rozvrh, který jste si vypracovali;
- 11.snadno potlačujete náhlá vzplanutí;
- 12.jste málo přístupný chvále a pokárání;
- 13.jízlivosti na svou adresu přijímáte shovívavě;
- 14.jste stálý ve svých vztazích;
- 15.pomalou se zapojujete do práce a přeorientoáváte na jinou činnost;
- 16.chováte se ke všem stejně;
- 17.máte ve všem rád přesnost a pořádek;
- 18.těžko se přizpůsobujete nové situaci;
- 19.je vám vlastní sebekázeň a sebeovládání;
- 20.jste stálý ve svých zájmech?

T4:

- 1.jste plachý a ostýchavý;
- 2.v nové situaci ztrácíte hlavu;
- 3.dělá vám potíže navázat kontakt s neznámými lidmi;
- 4.nevěříte ve své síly;
- 5.snadno snášíte samotu;
- 6.při neúspěších cítíte skleslost a rozpaky;
- 7.máte sklon uzavírat se sám do sebe;
- 8.rychle se unavíte;
- 9.mluvíte slabou, tichou řečí, jež někdy přechází do šepotu;
- 10.mimoděk se přizpůsobujete charakteru toho, s nímž rozmlouváte;
- 11.jste vnímavý až k slzám;
- 12.neobyčejně přístupný chvále a pokárání;
- 13.máte vysoké nároky na sebe a na lidi kolem vás;
- 14.jste náchylný k podezřívavosti a k přehnaným obavám;
- 15.jste až chorobně citlivý a snadno zranitelný;
- 16.nadmíru urážlivý;
- 17.uzavřený a nespolečenský, s nikým se nedělíte o své myšlenky;
- 18.málo aktivní;
- 19.bez reptání pokorný;
- 20.snažíte se často vyvolat soucit a pomoc ostatních ?

Bodování: nejprve vypočítejte celkový počet čárek na vašem papíře $C = T1 + T2 + T3 + T4$
součet, který vám vyjde je 100% pak vypočítejte, kolik % je počet čárek u každého oddílu

T1 = choleric

T2 = sangvinik

T3 = flegmatik

T4 = melancholik

příklad: (je plně vymyšlený a není to něčí vyhodnocení!)

celkem 50 čárek; $50 = 100\%$

T1 = 10 čárek ... to je 20%

T2 = 5 čárek ... to je 10%

T3 = 25 čárek ... to je 50%

nejvíce převyšuje flegmatik a nejméně sangvinik

součet jednotlivých % T4 = 10 čárek ... to je 20%

by vám měl dát 100 (20+10+50+10 = 100)

pokud vám vycházejí desetinná čísla, zaokrouhlete je na celá čísla

LITERATURA:

PONDĚLÍČEK, I.: *Sexuální výchova, kniha netradičních metod výuky*. Praha: Trizonia, 1994.
ISBN 80-85573-36-9

JANOŠOVÁ, D.; ONDRÁČKOVÁ, M.; ČABALOVÁ, D.: *Občanská výchova 8, Rodinná výchova 8 příručka učitele pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2005.
ISBN 80-7238-394-9

